

УДК 347.7

РОЛЬ НОВІТНІХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Р. А. Гриценко

*к. е. н., доцент кафедри банківської справи, докторант Державної навчально-
наукової установи «Академія фінансового управління»*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-4023-330X>

THE ROLE OF THE MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

R. Grytsenko

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Banking, Doctoral student
of the State Educational and Research Institution “Academy of Financial Management”*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-4023-330X>

Анотація: У сучасному цифровому світі права на інтелектуальну власність перетворюються на один із найцінніших активів для бізнесу, стимулюючи інвестиції в інноваційні технології, мистецтво та творчість. Водночас, доступність копіювання та розповсюдження цифрового контенту створює загрози його несанкціонованого використання. Стрімкий розвиток технологій блокчейну і токенизації відкриває нові можливості для захисту та управління правами інтелектуальної власності.

Ключові слова: захист інтелектуальних прав, інтелектуальна власність, блокчейн, токени, новітні технології, інвестиції.

Annotation: In today's digital world, intellectual property rights are becoming one of the most valuable assets for businesses, stimulating investment in innovative technologies, and art. At the same time, the ease of copying and distributing digital content creates

serious threats of unauthorized use. However, the rapid development of blockchain technologies and tokenization opens new and effective opportunities for the protection and management of intellectual property rights.

Keywords: protection, management, intellectual property rights, blockchain, tokenization, investment, innovative technologies.

Уряду України вдалося вирішити низку проблем і підвищити довіру до влади саме за рахунок діджиталізації багатьох послуг, що розірвало корупційні ланцюжки між чиновниками і звичайними громадянами і зробило надання більшості послуг зручним, контрольованим і прозорим. Так, Уряду вдалося успішно запровадити такі цифрові застосунки як Дія, eHealth, e-Суд, Є-data, електронні кабінети водія, платника податків, пенсійного фонду, тощо. За рахунок цифрових рішень вдалося також поліпшити роботу в сфері державних закупівель (Prozorro), нотаріату. Вочевидь стає той факт, що цифрові технології стають ефективним засобом вирішення багатьох проблем і підвищення довіри громадян. Поява нових технологій блокчейну відкриває широкі технологічні можливості, зокрема й для захисту прав інтелектуальної власності, що сприяє збільшенню інвестиційної привабливості країни та умовою її подальшої інтеграції в європейський економічний простір.

Численні наукові праці були присвячені дослідженням розвитку цифрових технологій, їх важливості для економічного зростання, а також створенню і функціонуванню цифрових активів, токенизації активів і методам блокчейн-шифрування. Разом з цим, питання про те, яку роль новітні технології блокчейну відіграватимуть у правовому захисті прав інтелектуальної власності все ще потребує поглибленого дослідження.

Технології блокчейн мають певні якості, які можуть забезпечити вирішення багатьох викликів сучасності. Зокрема, перевагами технології блокчейну вважаються [1, 2]:

- зменшення трансакційних витрат різноманітних систем обміну інформацією за рахунок прямої взаємодії між учасниками системи, що не вимагає участі посередників та оплати їх послуг, а також не передбачає допомогу сторонніх організацій чи органів влади для виконання транзакцій;

- спрощення перевірки і контролю транзакцій через можливість перевіряти транзакції без втручання посередників. Інформація про активи, права власності чи транзакції можуть перевірятися безпосередньо користувачами, оскільки дані блокчейну є повними, послідовними і доступними, а також завдяки тому, що транзакція вважається виконаною лише після включення її в блок, який додається до ланцюжка, що викликає оновлення стану блокчейну;

- захищеність і високий рівень безпеки інформаційного обміну через неможливість хакерського проникнення в систему, оскільки одночасно немає доступу до баз даних на всіх комп'ютерах. Блокчейн записує та перевіряє кожну здійснену транзакцію і якщо документ буде змінений, то він отримує інший цифровий підпис, що сигналізуватиме про існування невідповідностей у системі. Перевагою, з точки зору безпеки системи, є також незворотність створеного ланцюгу записів;

- швидкість операцій та комунікацій, оскільки не потрібно перевіряти контрагентів чи гарантувати операції з боку третіх осіб, блокчейн може скоротити час обміну інформацією до хвилин, а також завдяки тому, що вони обробляються цілодобово.

Багато фахівців вважають, що з соціальної точки зору, ця технологія може дати поштовх для глобальних змін в організації суспільства, але більшість

існуючих установ і відношень потребуватиме більшого часу для усвідомлення усіх переваг блокчейну.

Напрями використання технологій блокчейну у суспільстві є дійсно обширними, де переваги можуть превалювати над недоліками, і за оцінкою дослідників [3, 4], ці технології можуть використовуватись у наступних сферах:

1. Для створення і контролю ланцюгів постачань, де боротьба з контрафактними товарами стає актуальним завданням, а також для відслідковування переміщення товарів від виробника до кінцевого споживача, що забезпечує прозорість і аутентичність інформації про їх рух.

2. В сфері охорони здоров'я вони можуть дозволити надійно зберігати та ефективно управляти медичними записами пацієнтів з можливістю безпечного обміну цими даними між медичними установами.

3. При забезпеченні голосування під час виборів ці технології стають ефективним засобом усунення можливостей фальсифікацій голосування, а при здійсненні корпоративного управління дозволяють забезпечувати прозоре голосування акціонерів.

4. При операціях з нерухомістю, правами на інтелектуальну власність, технології блокчейн дозволяють використовувати смарт-контракти, які забезпечують контрольовану автоматизацію процесу укладання договорів купівлі-продажу нерухомості, а також поліпшує управління орендними угодами та може забезпечувати ведення прозорого реєстру прав власності, що запобігатиме шахрайству у сфері нерухомості.

5. В сфері мистецтва, розваг та медіа вони можуть використовуватись для створення та торгівлі незамінними токенами (NFT), які підтверджують право власності на такі цифрові твори як музикальні композиції, відео продукцію та інші

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025)

унікальні розробки, а також для захисту авторських прав шляхом прозорого та надійного ліцензування цифрового контенту.

Використання технології блокчейну в цих сферах дійсно може підвищити довіру суспільства до державного регулювання господарських та цивільних відношень.

Блокчейн став революційним рішенням для підвищення прозорості, відстежуваності та довіри в управлінні активами інтелектуальної власності. Створюючи незмінні записи про право власності, блокчейн дозволяє авторам маркувати і реєструвати свої твори. Ця технологія корисна для доведення авторства та встановлення хронології винаходу, що має вирішальне значення в судових спорах щодо авторських прав або патентних спорів.

Технології управління цифровими правами широко використовуються для запобігання несанкціонованому доступу, копіюванню та розповсюдженню цифрового контенту. Системи управління цифровими правами все частіше вбудовують шифрування та контроль використання в самі цифрові носії, гарантуючи, що лише авторизовані користувачі можуть отримати доступ до контенту на певних умовах.

Управління цифровими правами вже широко використовується в музичній, кіноіндустрії, видавничій справі та індустрії програмного забезпечення для обмеження несанкціонованого відтворення та забезпечення дотримання ліцензійних угод.

Алгоритми штучного інтелекту та машинного навчання виявляються безцінними у виявленні та реагуванні на порушення прав інтелектуальної власності. Ці технології можуть сканувати Інтернет та інформацію на відкритих ринках на предмет наявності несанкціонованих копій контенту, логотипів чи торговельних марок, попереджаючи правовласників про потенційні порушення в режимі реального часу.

Цифрові «водяні знаки» передбачають вбудовування невидимих ідентифікаторів у контент, такий як зображення, відео або аудіофайли, які можна використовувати для відстеження походження та несанкціонованого використання. Цифровий відбиток створює унікальний код або «відбиток пальця» для контенту, який потім може бути використаний для ідентифікації та моніторингу його розповсюдження. Зокрема, система Content ID на YouTube використовує цифрові «відбитки пальців» для виявлення захищеного авторським правом контенту в завантажених користувачами відео, що дозволяє власникам авторських прав монетизувати, блокувати та відстежувати використання їхнього контенту.

Смарт-контракти, побудовані на блокчейн-технологіях, можуть автоматизувати процес ліцензування та розподілу роялті за цифровий контент. Ці контракти гарантують, що автори отримують належну винагороду за використання їхніх творів, зменшуючи потребу в посередниках, контролерах та забезпечуючи належний захист їх інтересів у судових спорах.

Зі зростанням кіберзагроз захист даних інтелектуальної власності від крадіжок, витоків та шпигунства набуває першочергового значення. Сучасні інструменти кібербезпеки, включаючи багатофакторну автентифікацію, системи виявлення вторгнень та захист пристроїв, стають критично важливими компонентами цифрового захисту прав інтелектуальної власності.

Висновок. Сучасні цифрові технології трансформують процес створення та розповсюдження інтелектуальної власності, а також технології їх правового захисту. Технології блокчейну та кіберзахисту надають необхідні рішення для вирішення проблем порушення прав інтелектуальної власності. Оскільки темпи інновацій прискорюються, використання цих технологій набуває важливого значення для авторів, бізнесу та урядів, щоб забезпечити цілісність і захист прав інтелектуальної власності.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025)

Література

1. Шевцова А. В. Вплив технології блокчейн на фінансовий сектор глобальної економіки. БізнесІнформ. 2024. №5. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-5-258-264> (дата звернення: 12.02.2025).
2. Бойчук С.О. Роль блокчейн в системі фінансових інновацій. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2023. № 12. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.12.70> (дата звернення: 12.02.2025).
3. Мальков Є. Використання технології блокчейн. Перспективи її розвитку. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e719f7d3-fa9f-427a-bb0c-b0562b2ca0e8/content> (дата звернення: 18.03.2025).
4. Котов К. Р. Застосування блокчейн-технологій у формуванні безпеки електронного документообігу. URL: <https://jqmth.donnu.edu.ua/article/download/14956/14862> (дата звернення: 29.03.2025).